

ARTICLE 19

کنشگری در تبعید

نوامبر ۲۰۱۵

Free Word Centre
60 Farringdon Road
London,
EC1R 3GA
United Kingdom

تلفن +44 20 7324 2500

فاکس +44 20 7490 0566

ایمیل info@article19.org

وبسایت www.article19.org

تویتر [@article19org](https://twitter.com/article19org)

فیس‌بوک facebook.com/article19org

شابک 978-1-910793-20-6

© ARTICLE 19, 2015

این اثر تحت مجوز کریتیو کامنز غیره تجاری ۲/۵ تهیه شده. شما مجاز به کپی و پخش این اثر هستید تا زمانی که

۱. اعتبار تولید این اثر را به آرتیکل ۱۹ بدهید.

۲. از این اثر به جهت کارهای تجاری استفاده نکنید.

۳. تمام آثار بر گرفته از این اثر را تحت همین مجوز نشر کنید.

برای خواندن متن کامل این مجوز قانونی لطفاً به این صفحه مراجعه کنید.

<http://creativecommons.org/licenses/by-ncsa/2.5/legalcode>.

آرتیکل ۱۹ از دریافت کپی آثاری که از این اطلاعات استفاده کرده استقبال می‌کند.

۲	مقدمه
۶	روش‌شناسی
۹	منابع
۱۰	اطلاعات
۱۱	مکان
۱۱	جوامع
۱۳	خلاءها و راه حل‌ها
۱۴	حمایت روانی - اجتماعی
۱۵	راه حل‌های مصاحبه‌شوندگان
۱۵	آنچه که مدافعان حقوق بشر نیاز به دانستن آن دارند
۱۶	راه حل‌های مصاحبه‌شوندگان
۱۷	مدافعان حقوق بشر از اهداکنندگان کمک‌ها چه می‌خواهند
۱۸	راه حل‌های مصاحبه‌شوندگان
۲۰	تشکیل جوامع
۲۱	راه حل‌های مصاحبه‌شوندگان
۲۳	تماس مطمئن
۲۵	راه حل‌های مصاحبه‌شوندگان
۲۶	آموزش امنیت دیجیتال
۲۶	راه حل‌های مصاحبه‌شوندگان
۲۸	نتیجه‌گیری
۳۰	توصیه‌ها
۳۱	توصیه به مدافعان حقوق بشر
۳۱	حمایت و ظرفیت‌سازی
۳۲	ایجاد جوامع و به اشتراک گذاشتن مهارت‌ها
۳۳	تأمین بودجه
۳۴	ایمنی و امنیت
۳۵	توصیه به اهداکنندگان کمک و تأمین‌کنندگان منابع مالی

کنشگری در تبعید

خلاصه

"این افراد یک جامعه مدنی ایرانی بین المللی را تشکیل می دهند که تعهدشان به ترویج و حمایت از حقوق بشر در ایران به رغم فاصله از آن کشور راسخ و خلل ناپذیر باقی مانده است."

دکتر احمد شهید، گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در مورد وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران.

مقدمه

گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران، احمد شهید، در ژوئن ۲۰۱۱ به این سمت منصوب شد و از آن پس در راستای تسهیل همکاری‌ها میان عقاید و نظرات موجود در زمینه حقوق بشر ایران را به فعالیت پرداخته است. این همکاری‌ها که مسائل مربوط به حقوق بشر ایرانیان در دستگاه‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد را برجسته می‌سازد، متضمن آن بوده است که وضعیت ایران همچنان در گفتگوهای بین‌المللی در خصوص حقوق بشر از اهمیتی اساسی برخوردار باشد. اما بسیاری از این فعالیت‌ها به دست ایرانیان و سازمان‌های خارج از ایران انجام شده است. این مدافعان حقوق بشر شامل کنشگران، دانشگاهیان، وکلا، محققان، هنرمندان و روزنامه‌نگارانی می‌شود که یا به دلیل فشار از سوی دولت ایران را ترک کرده‌اند، و یا قادر به بازگشت نیستند.

کسانی که کشور را ترک می‌کنند، احساس می‌کنند که به تدریج روابط و شبکه‌های حمایتی خود و همچنین قدرت و مشروعیتی را که وضعیت کنشگری به آنها اعطا کرده بتدریج از دست می‌دهند. و این پیروزی مقامات ایران است که با استفاده از این شیوه، کنشگری در حوزه حقوق بشر مربوط به این کشور را در داخل و خارج از ایران با موفقیت سرکوب می‌کنند. این امر که امکان انجام فعالیت‌های مربوط به حقوق بشر در ایران بدون خطر یا قرار گرفتن در معرض

دستگیری، رعب و وحشت و آزار و اذیت بسیار محدود است، بدان معناست که کنشگران حقوق بشر در تبعید نقشی حیاتی در برجسته کردن نقض حقوق بشر در ایران و همچنین حمایت از همکاران خود در داخل کشور ایفا می کنند.

این افراد به رغم مشکلات عمده ای که مدافعان حقوق بشر با آن مواجه می شوند - که کوچکترین آنها تضعیف جامعه مدنی به دست مقامات ایران است - به کنشگری در تبعید ادامه می دهند. این گزارش در پی آن است که معضل های این مدافعان ایرانی را که در تبعید فعالیت می کنند برجسته ساخته و چالش هایی که آن ها در جهت حصول اطمینان از اینکه در کار خود - حمایت از حقوق بشر در ایران - از پشتیبانی کافی برخوردارند را خاطر نشان کند.

میزان قابل ملاحظه ای از منابع مالی به پروژه هایی متعدد و موفق (همچنین تعداد معدودی از پروژه های ناموفق) در جهت حمایت از حقوق بشر در ایران تعلق گرفته است، اما این پروژه ها به ندرت حاصل نیازسنجی موشکافانه بوده است. در این پروژه ها، نیازهای گروه های مختلفی که درگیر گفتگوی حقوق بشر ایرانیان بوده اند - بویژه گروه هایی که بر موضوعی خاص مثل حقوق اقلیت ها تأکید داشته اند - بررسی نشده است. این امکان وجود دارد که نیازهای چنین پروژه هایی به طور قابل ملاحظه ای با دیگر پروژه های مدافعان حقوق بشر متفاوت باشد؛ آرتیکل ۱۹ اطمینان حاصل کرده است که این گزارش طیف های گسترده ای از مدافعان حقوق بشر را نمایندگی می کند.

در این گزارش، به جای آنکه این مدافعان حقوق بشر قربانیانی آسیب پذیر قلمداد بشوند، بر توانمندسازی آنان تأکید شده است، و همچنین در توضیح اینکه سازمان های غیردولتی و بین المللی چگونه

می‌توانند به بهترین نحو ممکن به آنان کمک کنند، به توانایی و مشروعیت آنان استناد کرده است.

این گزارش به ارزیابی نیازهای ضروری و موانعی می‌پردازد که کنشگران ایرانی هنگام تلاش برای ادامه کار خود در خارج از ایران روبرو می‌شوند. افزون بر این، شکاف‌ها و خلاءهای موجود در برنامه ریزی‌ها، نیازها و اولویت‌های منابع، و همچنین ناکارآمدی‌ها، افزونگی‌ها و تداخل‌های موجود در تأمین منابع مالی در این گزارش مشخص شده‌اند. بررسی مختصری از دانش امنیتی هم در این گزارش گنجانده شده تا این امر بازبینی شود که آیا این مدافعان حقوق بشر به ابزار و دانش لازم در جهت حفظ ایمنی شبکه‌های خود در داخل کشور و ادامه حمایت از کنشگران در ایران دسترسی دارند یا خیر.

روش شناسی

اعلامیه رفع مسئولیت

این گزارش مستند با حسن نیت و بر اساس مصاحبه‌های مفصل و دقیق تهیه شده است. به دلیل حساس بودن ماهیت این گزارش، تعدادی از مدافعان حقوق بشر خواستند که ناشناس باقی بمانند یا اطلاعات حساس از گزارش حذف شود. حقایق بیان شده در این تحقیق و نتیجه‌گیری‌های حاصل از آنها از منابعی که قابل اعتماد قلمداد می‌شوند، به دست آمده‌اند، اما هیچ اعتراضی نسبت به کامل بودن یا دقت آنها نشده است. در برخی موارد معین، آرتیکل ۱۹ مدارک مربوط به گفته‌هایی که معتقدیم ممکن است امنیت و سلامت مصاحبه‌شوندگان یا شبکه‌های آنها را در ایران به خطر بیندازد، منتشر نکرده است. این گزارش می‌کوشد تا گروه‌های مختلفی که دست اندر کار گفتگوهای مربوط به حقوق بشر در ایران هستند را نمایندگی کند. به همین منظور، آرتیکل ۱۹ با تعدادی یکسان از زنان و مردان و نمایندگان گروه‌های مختلف قومی، مذهبی و دگرباشان جنسی تماس گرفته است.

سازمان آرتیکل ۱۹ با ۳۷ مدافع حقوق بشر مستقر در ۵ کشور مختلف مصاحبه کرده تا موانع بر سر راه مدافعان حقوق بشر ایرانی در تبعید را مشخص سازد. با همراهی سازمان‌های همکار و شبکه‌های معتمد، اولین گام شناسایی گروه‌هایی بود که مایل به شرکت در

مصاحبه بودند. واشنگتن دی.سی، نیویورک، برلین و لندن به عنوان چهار شهر دارای بیشترین جمعیت مدافعان ایرانی حقوق بشر در تبعید انتخاب شدند. با کنشگران ایرانی حقوق بشر که در هلند، سوئیس و کانادا و دیگر شهرهای آمریکا و آلمان مستقر بودند نیز مصاحبه‌های از راه دور صورت گرفت.

مصاحبه‌ها به نحوی طراحی شده بود تا در آن نیازهای مدافعان حقوق بشر مشخص شده و همچنین نظرات این افراد درباره اینکه چگونه اهدا کنندگان و سازمان‌های غیردولتی بزرگ می‌توانند علاوه بر به حداقل رساندن مشکلات، نیازهای اصلی را برطرف سازند، آشکار شود.

در این مصاحبه‌ها، از روش شناسی تحقیق کیفی استفاده شد. آنها نیمه ساختار یافته بودند تا مصاحبه شوندگان فرصت آن را داشته باشند که انگیزه‌های خود را واضح تر توضیح دهند. این شیوه همچنین کمک می‌کرد تا جریان‌های غالب در عقاید و تجارب آنان آشکار شود.

منابع

منابع موجود در دسترس مدافعان حقوق بشر که به ارزش آنها به کرات اشاره می‌شد از این قرار بودند: دسترسی نامحدود و ارتباط مناسب با اینترنت، دسترسی آزاد به مؤسسه‌های دانشگاهی، اندیشکده‌ها و دیگر سازمان‌های مردم نهاد همراه با مجموعه بزرگی از اطلاعات سانسور نشده که خارج از ایران در دسترس بودند.

اطلاعات

دسترسی به اطلاعات برای کار کردن در خارج از ایران حیاتی بوده تا نه تنها اطلاعات لازم در اختیار جامعه بین‌المللی قرار گیرد، بلکه شبکه‌های کنشگران آنها در داخل ایران هم از آن بهره‌مند شوند. بسیاری از مصاحبه‌شوندگان که کنشگری خود را خارج از ایران ادامه می‌دهند، استفاده از ابزار شبکه‌های اجتماعی را ترجیح می‌دهند. دسترسی به سایت‌های شبکه‌های اجتماعی، مثل فیس‌بوک و توئیتر، که از طریق آن می‌توانند به آسانی با هزاران نفر ارتباط برقرار کنند، از اهمیتی حیاتی برای مبارزان حقوق بشر برخوردار است که تلاش می‌کنند موقعیت خود را در جامعه تبعیدیان تثبیت کنند. این ابزار هزینه‌چندانی در بر ندارد و می‌تواند نقشی بسیار مؤثر در کسب حمایت لازم ایفا کند.

سولماز شریف، روزنامه‌نگار ساکن واشنگتن دی. سی و مؤسس

وبسایت شیرزنان گلوبال^۱ می‌گوید: "مهمترین منبعی که اینجا دارم اینترنت آزاد و پرسرعت است که از طریق آن می‌توان تمام اطلاعات لازم را بدست آورد. در ایران من این امکان را نداشتم."

مکان

منابع موجود در اختیار مدافعان حقوق بشر در شهرهای متفاوت فرق می‌کرد. تیمور الیاسی، مدیر انجمن حقوق بشر در کردستان ایران در سازمان ملل^۲، درباره میزان بالای دسترسی به منابع در ژنو می‌گوید: "ما بویژه به سازمان‌های مردم نهاد بین المللی و شبکه‌های مهم به آسانی دسترسی داریم، به راحتی می‌توانیم با گزارشگران سازمان ملل تماس بگیریم، به تمام اعضای سازمان ملل در ژنو دسترسی داریم، می‌توانیم در همایش‌ها و کنفرانس‌های مهم شرکت کنیم، بویژه کنفرانس‌هایی که دانشگاه ژنو برگزار می‌کند."

دو کشور انگلستان و ایالات متحده آمریکا به دلایل زیر از ارجحیت برخوردار بودند: داشتن جوامع بزرگ ایرانی، دسترسی به رسانه‌های فارسی زبان و سازمان‌های مردم نهاد و همچنین دسترسی به منابع مالی.

جوامع

مدت زمانی که یک مدافع حقوق بشر فعال بوده است، عاملی مهم به شمار می‌آید: ۸ نفر از شرکت کنندگان به منابعی اشاره کردند

۱ برای کسب اطلاعات بیشتر درباره شیرزنان گلوبال از سایت آنها دیدن کنید:
<http://non-stopmedia.org/projects-list/shirzanan-global-edition-2/>

۲ برای کسب اطلاعات بیشتر درباره انجمن حقوق بشر در کردستان ایران-ژنو، از این سایت دیدن کنید:

<http://www.kmmk-ge.org/?lang=en>

که به مرور زمان در اثر روابط خود با جوامع فعال در عرصه حقوق بشر در شهر یا کشور محل سکونت خود بدست آورده بودند. کسانی که بیش از یک دهه در حوزه حقوق بشر فعال بوده و خود را در جامعه تثبیت کرده بودند، شرایط خوب و مناسبی داشتند.

مانی مستوفی، مدیر گروه "ایمپکت ایران"، می گوید: "توانایی من در ایجاد شبکه، بیشترین کمک من به این جامعه بوده است."

هر چند که چنین ارتباطاتی برای آن دسته از مدافعان حقوق بشر که به کمک‌های فنی نیاز داشتند- بویژه آنهایی که به منابع مالی اندکی دسترسی داشتند- حیاتی به شمار می‌رود، اما فقط پنج نفر از مصاحبه شونده‌گان فکر می‌کردند که از چنین شبکه‌های میان رشته ای برخوردار بودند.

۱ تمرکز گروه "ایمپکت ایران" بر حقوق بشر در ایران است و دولت‌ها را تشویق به آن می‌کند که به مسائل جامعه بین المللی بپردازند. برای کسب اطلاعات بیشتر به این سایت مراجعه کنید: <http://impactiran.org/>

خلاءها و راه حلها

خلاءها و راه حل‌ها

به دلیل مشکلات متعددی که مدافعان ایرانی حقوق بشر خارج از کشور با آن مواجه می‌شوند، فقط نیازهای ضروری و آن دسته از نیازهایی که مکرراً به آنها اشاره شد، در گزارش زیر مورد بررسی قرار گرفته که بر اساس دو اصل سازماندهی شده اند: خلاءها، یعنی مشکلات عمده ای که مدافعان حقوق بشر در تبعید هنگام تلاش برای ادامه کنشگری مربوط به حقوق بشر با آن مواجه می‌شوند؛ و راه حل‌ها: آنچه مورد نیاز است و یا باید تغییر کنند. این پیشنهادات بر اساس توصیه‌های مدافعان حقوق بشر درباره چگونگی رفع آن مشکلات مطرح خواهند شد.

حمایت روانی - اجتماعی

خلاءها

- کسانی که از آزار و اذیت گریخته اند اغلب از مشکلات روانی-اجتماعی رنج می‌برند که در اثر نیاز به وفق دادن خود با محیط تازه تشدید هم می‌شود. عوامل عمده ای که موجب تشدید این مشکلات می‌شوند، نبود سازگاری فرهنگی، موانع زبانی و به حاشیه رانده شدن است. بسیاری از مصاحبه شوندگان به دلیل نداشتن مهارت‌های زبانی منزوی شده و نتوانسته اند کار خود را به عنوان مدافعان حقوق بشر به شکل کامل انجام دهند.

راه حل های مصاحبه شوندگان

- آموزش زبان یا کمک به آندسته از مدافعان حقوق بشر که مشکل برقراری ارتباط دارند برای رفع رایج ترین موانع در این خصوص، از اهمیتی اساسی برخوردار است: دوره های آنلاین یا دوره های آموزش زبان با هزینه کم به آنها کمک خواهد کرد که خود را با محیط تازه وفق دهند، بر اثرات ضربه ها و آسیب های روانی - اجتماعی غلبه کنند و به کنشگری خود ادامه دهند.

آنچه که مدافعان حقوق بشر نیاز به دانستن آن دارند

خلاءها

- بیست و یک شرکت کننده به خلاءهایی در دانش خود اشاره کردند که توانایی آنان در ادامه کار در خصوص حقوق بشر را به شدت تحت تأثیر قرار می دهد. از جمله می توان به خلاءهای زیر اشاره کرد: نوشتن پیش نویس طرح های پژوهشی و درخواست کمک هزینه، شناسایی افراد برای کسب حمایت و منابع مالی، و مهارت های مربوط به مدیریت پروژه.
- به گفته نسیم سرابندی، بسیاری از مدافعان حقوق بشر به دلیل نداشتن تجربه کافی، دانش چندانی درباره نحوه کارکرد سازمان های مردم نهاد ندارند: "پیشرفت کنشگران کم است. کسب دانش لازم بسیار دشوار است که این امر ادامه کار را [برای مدافعان حقوق بشر] مشکل می سازد."

- علاوه بر این، اهداکنندگان احتمالی بازخورد کافی به پیش نویس طرح‌های پژوهشی ناموفق ارائه نمی‌دهند.
- برخی نگرانی‌های خود را درباره در دسترس نبودن ذخیره‌های مشترک منابع مالی و نحوه تخصیص منابع مالی ابراز کردند. خلاءهای عمده اطلاعاتی از این قرار بودند: چه منابعی در دسترس هستند؛ برای کسب حمایت و/یا کمک به چه افرادی می‌توان مراجعه کرد؛ و چگونه می‌توان با این افراد و/یا سازمان‌ها تماس گرفت.

راه حل‌های مصاحبه شوندگان

- مؤسسه‌هایی که می‌خواهند با آموزش و اطلاعات از مدافعان حقوق بشر ایرانی حمایت کنند، باید این کار را از طریق ارائه آموزشی-هدایتی انجام دهند. برونون رابرتسون، مدیر عملیاتی مؤسسه "اسمال مدیا" به آرتیکل ۱۹ گفت که فرصت‌های آموزشی-هدایتی، دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های یک به یک تأثیر مثبتی بر کار مدافعان ایرانی حقوق بشر می‌گذارد. بسیاری از مصاحبه شوندگان نظر او را تأیید کردند.
- نسیم سرابندی به آرتیکل ۱۹ گفت که اگر مؤسسه‌هایی قادر بودند به او توصیه‌هایی در مورد نحوه یافتن منابع مالی و طرح ریزی پروژه‌ها ارائه دهند، او در موقت بهتری برای ادامه کار خود قرار می‌گرفت.

مدافعان حقوق بشر از اهداکنندگان کمک‌ها چه می‌خواهند

خلاءها

- به نظر می‌رسید که در خصوص فعالیت‌های حقوق بشر در ایران، تماسی بین اهداکنندگان کمک‌ها با دریافت کنندگان چنین کمک‌هایی وجود ندارد. اگرچه داشتن شبکه‌های بزرگتر و ثبات یافتن در کشور جدید محل سکونت، منبعی حیاتی برای مدافعان حقوق بشر تلقی می‌شد، اما مصاحبه شونده‌گان بر این باور بودند که دو گروه عمده هستند که به طرز نامتناسبی در پیشبرد فعالیت‌های مربوط به حقوق بشر خود در تبعید از موفقیت برخوردارند: کسانی که اخیراً ایران را ترک کرده و روابط "دست اول" با شبکه‌های ایرانی دارند؛ و کسانی که خود را به کشور جدید محل سکوتشان وفق داده و می‌دانند چگونه پروژه‌های موفق سازماندهی می‌شود. این مسئله برای کسانی که موقعیتی میان این دو گروه گرفتار آمده و پروژه‌ها و ایده‌های جدی آنها بدون بودجه مانده است، "وضعیتی بلا تکلیف" بوجود آورده است.
- مصاحبه‌ها نشانگر آن بود که سوء ظنی همگانی در مورد اینکه منابع مالی به کجا تخصیص می‌یابند، وجود دارد.
- دیگر دلایل دریافت نکردن منابع مالی شامل تمرکز بیش اندازه اهداکنندگان کمک‌ها بر پروژه‌های است که در یک مقطع زمانی خاص رایج می‌شود: بسیاری از مدافعان حقوق بشر تخصص‌ها و حوزه‌های مورد تمرکز خود را

دارند و مایل نیستند مسائل روز را دنبال کنند؛ این امر منجر به خلاءهایی می‌شود که در اثر آن مسائلی که از اهمیت حیاتی برخوردار است نادیده گرفته می‌شوند.

- ۱۱ مدافع حقوق بشر با این مسئله موافق بودند که فعالیت‌های مربوط به حقوق بشر در ایران به جای آنکه بر مسائل اساسی مورد نظر متخصصان حوزه حقوق بشر متکی باشد، به طرز فزاینده‌ای تحت تأثیر اهداکنندگان کمک‌ها هدایت می‌شوند. آنها بر این باور بودند که مشورت‌های چندان هدفمندی با متخصصان و مدافعان حقوق بشر در این مورد صورت نگرفته است.

- مدافعان حقوق بشر همچنین فکر می‌کردند که بدون توصیه، حمایت یا ارزیابی نیازهایشان، به آنها صرفاً بودجه‌ای تعلق می‌گیرد.

- الزام اخذ گواهی سوپیشینه (وتینگ) نه تنها برای مدافعین حقوق بشر که در پروژه مشغول به کار هستند، بلکه برای تمامی همراهان پروژه از جمله شرکت‌کنندگان در کارگاه‌های آموزشی ریسک بالقوه‌ای را رقم می‌زند. چرا که تجربه ثابت کرده که به محض اینکه نام واقعی اشخاص در فضای مجازی حتی به صورت رمزنگاری منتقل شود، خطر عمومی شدن آن وجود دارد. به وی‌کی‌لیکس می‌توان به عنوان یک مثال ساده چنین اتفاقی اشاره کرد.

راه‌های مصاحبه‌شوندگان

- گفتگویی باز و علنی لازم است تا نشان داده شود که

مفهوم "تاریخ انقضا" معتبر نیست و آن بخش از جامعه که تا حد زیادی به کار گرفته و حمایت نشده، مورد توجه قرار گیرد.

- بوجود آوردن یک سیستم پاسخگویی برای افراد ذینفع مطلوب است تا به این ترتیب شفافیت لازم ایجاد شود. بسیاری بر نبود مباحثه، تحلیل و بررسی کافی درباره حوزه‌هایی که منابع مالی باید در آن استفاده شوند، تأکید کردند.

- اهداکنندگان کمک‌ها باید درباره حوزه‌ها و پروژه‌هایی که نیازمند تمرکز و منابع مالی بیشتر آنهاست، اطلاع کافی داشته باشند. با برطرف کردن این خلاء اطلاعاتی، مسائل اساسی حقوق بشر که خارج از موضوعات رایج قرار می‌گیرد، نادیده گرفته نخواهد شد.

- به نفع هر دو طرف خواهد بود که هم پیش از روند کار و هم طی آن، حمایت‌های لازم- بویژه از کسانی که با روند پیشبرد پروژه آشنایی ندارند- فراهم شود. علاوه بر این، بنظر می‌رسد که اهداکنندگان کمک‌ها عجله دارند تا بدون آنکه بازخوردی سازنده ارائه دهند پروژه‌های جدیدی آغاز کنند. ارزیابی مجدد رابطه بین اهداکنندگان کمک‌ها و دریافت کنندگان آن ضروری است.

- سرانجام سیاست الزام اخذ گواهی سوپیشینه (وتینگ) برای اشخاصی که در زمینه کشورهای با خطر محسوس کار می‌کنند باید بازنگری شود.

خلاءها

- فراهم ساختن امکانات بهتر برای شبکه سازی عموماً به عنوان مسئله ای اساسی مطرح شد.
- با زنان به مراتب کمتر از مردان برای شرکت در همایش‌ها، کارگاه‌ها و پژوهش‌ها تماس گرفته می‌شود- بویژه در مواردی که تمرکز بر مسائل جنسیتی است. مشکلات مربوط به برقراری ارتباطات شغلی برای حامیان گروه‌های به حاشیه رانده شده که با مشکلات زبانی- انگلیسی و همچنین فارسی- مواجهند و از تریبون‌ها و شبکه‌ها حذف می‌شوند فزونی پیدا می‌کند. این امر مانع از آن می‌شود که بتوانند اطلاعات خود را منتشر و توجه لازم را کسب کنند.
- هنرمندان هم به شکلی مشابه رنج می‌برند. شاهین نجفی در گفتگو با آرتیکل ۱۹ چنین عنوان کرد که هیچ سازمان مردم‌نهادی را نمی‌شناسد که به کمک به موسیقیدانان در جهت ادامه کارشان کمکی ارائه دهد. به نظر می‌رسد که این خود نشانگر نبود شبکه‌های میان رشته ای باشد.
- مسئله به اشتراک گذاشتن مهارت‌ها و شناسایی مهارت‌ها در تمام مصاحبه‌ها مطرح شد. مدافعان حقوق بشر ایران در تبعید با تخصص بسیار و منابع مالی اندک، به اهمیت

نیاز به همکاری با یکدیگر به منظور فائق آمدن بر خلاءهای موجود در ضروریات مربوط به برنامه ریزی، تحقیق یا بودجه واقف اند.

- رحمان جوانمردی می گوید: "مشکل سازمان‌های حقوق بشر و سازمان‌های غیردولتی این نیست که از تعداد کافی افراد تحصیلکرده یا بسیار شایسته برخوردار نیستند... بلکه در واقع تعداد افراد ماهر بیش از حد است، و همین باعث رقابت بیشتر می شود و بسیاری بیکار می مانند... متأسفانه اینها اغلب کسانی هستند که عمدتاً [مسائل] اقلیت‌ها و موضوع‌های ظریف تر و متفاوتی که افراد به حاشیه رانده شده از آن متأثر اند را پوشش می دهند."

- موانع زبان هم باعث می شود که بسیاری از روزنامه نگاران فعال در حوزه حقوق بشر که درباره مسائلی که کمتر به آن پرداخته شده است می نویسند، نتوانند با رسانه‌ها و سازمان‌های خارجی ارتباط برقرار کنند. از نظر احسان مهرابی، این به معنای آن است که با روزنامه نگاران بدون دانش کافی ولی ماهر در زبان انگلیسی تماس گرفته می شود و همین موضوع منجر به انتشار اطلاعات غلط و بازتولید آن در سطح بین المللی می شود.

راه حل‌های مصاحبه شوندگان

- اگرچه شبکه سازی و برقراری ارتباطات اجتماعی از جمله منابع اصلی و در دسترس مدافعان حقوق بشر به شمار می رفت، بسیاری از مدافعان حقوق بشر که با آنها مصاحبه شد، از ارتباطات شبکه ای مناسبی برخوردار

نبودند یا فکر می‌کردند تلاش‌های بیشتری برای تقویت شبکه‌های موجود باید صورت گیرد. تهیه منابع مالی با شبکه سازی ارتباط تنگاتنگی دارد؛ به همین دلیل بدون یک شبکه ارتباطاتی، دسترسی به منابع مالی به حداقل می‌رسد.

- شبکه‌ها مانند منابع مالی باید از انحصار خارج شوند و تمام جمعیت‌های دست‌اندر کار در فعالیت‌های حقوق بشر در ایران را در بر گیرند. از جمله رویدادهای آینده که می‌تواند همکاری‌ها و تربیون‌های گسترده تری را برای مدافعان حقوق بشر فراهم آورد، شامل موارد زیر می‌شود: کنفرانس‌ها، کارگاه‌های آموزشی و سایر برنامه‌هایی که از طریق آن می‌توان باب گفتگوی آزاد را گشود.

- کمک هزینه‌های تحقیقاتی و کارآموزی‌های با حقوق، نقشی مؤثر در شبکه سازی و همساز کردن کنشگران حقوق بشر با محیط جدید ایفا کرده اند.

- شناختن توانایی‌های مدافعان ایرانی حقوق بشر، امری ضروری است تا به این ترتیب مشخص شود چه فرصت‌هایی برای این افراد بسیار کارآموده که از دانش مناسب برخوردار اند وجود دارد، که شاید مهارت‌های زبانی لازم را در اختیار نداشته باشند، و یا با ساز و کار کشور جدید محل سکونت خود بیگانه باشند.

- حصول اطمینان از اینکه دانستن زبان انگلیسی (یا زبان بومی کشور مورد نظر) به معیار اصلی برای انتخاب سخنگویان مسائل ایران تبدیل نمی‌شود، میتواند متضمن آن باشد که از طریق ایجاد تربیون برای کسانی که به

آن زبان‌ها تسلط کافی ندارند، اطلاعات بابالائیت سطح کیفیت توزیع و منتشر می‌شود. در این زمینه، ایجاد فهرستی از متخصصان که مهارت‌های ایشان شناسایی و همراه با اطلاعات لازم برای تماس با آنها ارائه شده، بسیار ارزشمند خواهد بود.

تماس مطمئن

خلاءها

- مدافعان حقوق بشری که مورد مصاحبه قرار گرفتند بر این عقیده بودند که فعالیت‌هایشان به عنوان مدافعان حقوق بشر تنها در صورتی می‌تواند ادامه یابد که به نحوی با ایران در تماس باقی بمانند. بنابراین، ارزیابی امنیت این ارتباطات امری حیاتی است. واضح است که دانش امنیتی برای برخی از مدافعان حقوق بشر که در برابر تمرکز فزاینده بر امنیت دیجیتالی و برنامه‌ها و کارگاه‌های آموزشی متعدد در این زمینه از خود مقاومت نشان می‌دهند از دانش امنیتی کافی برخوردار نیستند. ۲۲ نفر از مصاحبه شونده‌گان بر این باور بودند که به اندازه کافی از دانش مربوط به مسائل امنیتی برخوردارند که بتوانند ارتباطی امن با شبکه‌های خود در ایران داشته باشند.
- اکثریت قریب به اتفاق مصاحبه شونده‌گان اظهار داشتند که دانش خود درباره امنیت تریون‌های خاص را براساس توصیه‌های دوستانشان بدست آورده اند. سایرین فقط براساس روش‌های پیشنهادی منابع خود در ایران، ارتباط

برقرار کرده اند. فقط ۶ نفر از مصاحبه شوندگان - که ۴ نفرشان تخصص فنی در مسائل امنیتی دیجیتالی داشتند - تصمیم‌های لازم را براساس آموزش یا تحقیق دقیق خود در زمینه مسائل مربوط به امنیت دیجیتالی گرفته بودند.

- برای بعضی از کنشگران حقوق قومی ایران، امنیت دیجیتالی مسئله مهمی نبود: بسیاری از گروه‌هایی که با آنها در ارتباط هستند حتی امکان دسترسی به اینترنت ندارند.

- کسانی که به اینترنت دسترسی دارند، غالباً تهی از دانش دیجیتالی ابتدایی ای برخوردار اند و مدافعان حقوق بشر معمولاً نمی‌خواهند امنیت آشنایان خود را از طریق برقراری تماس تلفنی با آنها به خطر بیندازند. هنگامی که آنها با مدافعان حقوق بشر، سازمان‌های غیردولتی و دیگر سازمان‌های حقوق بشر در خارج از ایران تماس می‌گیرند، اشتباهات امنیتی بسیار ابتدایی مرتکب می‌شوند، مثل استفاده از کلمات کلیدی (کلمات یا عبارات حساسی که در صورت تحت نظارت بودن ارتباطات ایشان، توجه مقامات را جلب خواهد کرد)، برقرار کردن ارتباط از طریق ابزار ناامن و حتی استفاده از اسامی واقعی خود در پیام‌های عمومی و خصوصی.

- شیوه اصلی برقراری ارتباط با گروه‌های دگرپاش جنسی در ایران اینترنت است. در تلاش برای گریز از خطرات ناشی از ارتباطات، مدت زمان بیشتری صرف روندهای ابتدایی می‌شود، بویژه اگر از شخص ثالثی در ایجاد ارتباط استفاده شود. استفاده نکردن از متن‌های نوشتاری

نیز یکی از شیوه‌های امنیتی است که گروه‌های دگرباشان جنسی و سایر مدافعان حقوق بشر بکار می‌گیرند.

راه‌حل‌های مصاحبه‌شوندگان

- بسیاری از مدافعان حقوق بشر، از جمله افراد وابسته به سازمان‌های کوچک غیردولتی، بر این باور بودند که بهترین شیوه برای تضمین امنیت آشنایان خود این بود که فقط "در صورت نیاز" با آنها تماس بگیرند، یا درباره مسائل حساس به صورت غیرمستقیم صحبت کنند. به این ترتیب، در صورت شنود شدن مکالمه ایشان بطور مخفیانه، فقط اطلاعات کمی برملا می‌شود.

- یک مؤسسه جمع‌آوری اطلاعات امنیت دیجیتالی پیشنهاد شد که متشکل از گروه یا سازمانی باشد که دارای دانش روزآمد در خصوص مسائل امنیتی در ایران باشد. برای نمونه چنین مؤسسه‌ای می‌تواند اطلاعات لازم درباره اینکه کدام ابزار دیجیتالی امن هستند را فراهم کند و هر هفته اخبار لازم در این مورد را به روز کند تا به مدافعان حقوق بشر ایرانی در برقراری ارتباط کمک کند. بسیاری از مدافعان حقوق بشر بر این باور هستند که به سازمان یا منبعی قابل اعتماد نیاز دارند تا برای توصیه‌های فوری و ضروری به منظور حفاظت از خود و شبکه‌هایشان به آنها مراجعه کنند. چنین مؤسسه‌ای می‌تواند توصیه‌های کارشناسانه بدهد، تغییرات فرهنگی را برای مدافعان حقوق بشر در تبعید یا سایر شرکای ذینفع تسهیل کرده و به آنها کمک کند تا پروتکل‌های مقدماتی امنیتی ر که می‌تواند

پس از آن در اختیار شبکه‌های خود در ایران بگذارند را اجرا کنند.

آموزش امنیت دیجیتالی

خلاءها

- تمام مصاحبه شوندگان بر این عقیده بودند که آگاهی و دانش امنیت دیجیتالی برای کسانی که در حوزه حقوق بشر ایران فعالیت می‌کنند حیاتی و بسیار ضروری است، و این که دوره‌های آموزشی که در حال حاضر قابل دسترس هستند سازنده تلقی نمی‌شود. کاوه کرمانشاهی، کنشگر، گفت: "اگر فردا از من بخواهند که در دوره آموزشی دیگر شرکت کنم، بلافاصله رد خواهم کرد."

راه حل‌های مصاحبه شوندگان

- کلاس‌های آموزشی باید کاهش یافته و طی دوره‌های بلندتر برگزار شوند تا شرکت کنندگان در اثر هجوم اطلاعات سردرگم و مرعوب نشوند. شادی صدر، از سازمان "عدالت برای ایران" و امیر رشیدی، محقق مسائل امنیتی، بر این باور بودند که دوره‌های آموزشی برای این افراد طراحی نشده اند و تحقیق لازم برای تصمیم‌گیری درباره اینکه چه کسانی باید در این دوره‌ها حضور یابند صورت نگرفته است. به منظور روشن ساختن اینکه چه کسی تعلیم دهنده و چه کسی تعلیم گیرنده است، باید

در ابتدا نیازها و ضروریات را ارزیابی کرد: شناسایی سطوح مختلف نیازها و تعلیم دهندگان مناسب منضم آن خواهد شد که دوره‌های آموزشی قابل دسترس و انطباق پذیر باشند. این امر مستلزم سطوح بسیار برنامه ریزی از پیش، سازماندهی و ارتباط با شرکت کنندگان و تعلیم دهندگان قبل از دوره‌های آموزشی است.

نتیجہ گیری

نتیجه گیری

به نظر می‌رسد که حکومت ایران راه حلی برای تضمین اینکه مدافعان حقوق بشر در داخل کشور هیچگاه نتوانند موجب نگرانی جدی رژیم شوند یافته است، و این راه حل به شدت مقرون به صرفه است. با ایجاد محیطی که در آن بسیاری از مدافعان حقوق بشر امنیت خود را در خطر می‌بینند اما در عین حال این گزینه را دارند که ایران را برای آینده ای قابل پیش بینی ترک کنند، رژیم ایران موفق شده از طریق آنکه تعداد بی شماری از مدافعان حقوق بشر را وادار به جلای وطن کند، فضای مدنی ایرانیان را تا حدی از هم پاشد. این امر باعث شده که آن دسته از مدافعان حقوق بشر که در کشور مانده اند، احساس ناامنی و جداافتادگی کنند، و کسانی که کشور را ترک کرده اند، احساس کنند ارتباطشان برای مدتی طولانی قطع شده است. بنابراین، شبکه‌های ایرانی حقوق بشر از درون تضعیف شده اند، و کسانی که به تبعید رانده شده اند نیز به صبر و شکیبایی و منابع مادی نیاز دارند تا در صورت امکان خود را با شرایط تازه وفق دهند. در اغلب موارد جامعه مدنی بین المللی و ارگان‌های سازمان ملل که علاقمند به ایران هستند درباره این جامعه در تبعید تصورات اشتباهی دارند، صرفاً به این دلیل که آنها تمایل دارند عقاید خود را براساس فرضیات، و نه حقایق، شکل دهند. این امر در ارتباط با دولت‌ها، اهداکنندگان کمک‌ها و حامیان مالی نیز صدق می‌کند: فرضیات آنها به ندرت نمایانگر حقیقت است، و در بسیاری از موارد صرفاً در خدمت منافع دیگر است.

توصیه‌ها

توصیه به مدافعان حقوق بشر

(شامل سازمان‌های مردم نهاد بزرگ و کوچک، گروه‌ها و افراد)

حمایت و ظرفیت‌سازی

- مدافعان ایرانی حقوق بشر مورد حمایت روانی-اجتماعی قرار گیرند و این امر بر اساس تحقیقی صورت گیرد که برنامه‌های حمایتی ضروری را مشخص می‌کند. این برنامه‌ها به رابطه میان فعالیت‌های حقوق بشری ایرانیان و نیاز به حمایت‌های روانی-اجتماعی می‌پردازد.
- فرصت‌های آموزشی هدایتی را برای آندسته از مدافعان حقوق بشر که اخیراً ایران را ترک کرده اند، افزایش یابد- با این هدف که به آنان کمک شود تا با محیط جدید سازگار شوند. از جمله این فرصت‌ها می‌توان به کارهای داوطلبانه یا کارآموزی در سازمان‌های غیردولتی و تثبیت شده حقوق بشر و همچنین کمک هزینه تحقیقاتی و بورسیه اشاره کرد.
- کارگاه‌های آموزشی ظرفیت‌سازی سازماندهی شود که آن دسته از مدافعان حقوق بشری که به فعالیت‌های پایدار در زمینه حقوق بشر در تبعید مشغول هستند، توانمند می‌سازد؛ شامل (اما نه تنها محدود به) برنامه‌های آموزشی برای:

- نوشتن پیش نویس پژوهش و درخواست کمک هزینه؛
- مدیریت و اجرای پروژه؛ و
- ایجاد کمپین.
- این تلاش‌ها همچنین باید شامل فرصت‌های آموزشی و هدایتی فردی باشد که طی آن نیازهای خاص هر یک از مدافعان حقوق بشر بررسی شود.
- بر گروه‌های به حاشیه رانده شده و مدافعان حقوق بشری که نمایندگی این گروه‌ها را به عهده دارند، تأکید ویژه شود. باید از گنجانده شدن این گروه‌ها در برنامه‌های آموزشی اطمینان حاصل شود و به نیازها و کمبودهای منحصر بفرد آن‌ها توجه ویژه‌ای صورت گیرد.

ایجاد جوامع و به اشتراک گذاشتن مهارت‌ها

- تعداد برنامه‌های مربوط به ایجاد جوامع افزایش یابد. این برنامه‌ها فرصت‌های شبکه‌سازی را تقویت می‌کند، شبکه‌های موجود را از انحصار افراد درمی‌آورد و همچنین موجب ایجاد گفتگو میان عاملین و گروه‌های مختلفی می‌شود که در حوزه مسائل حقوق بشر فعال هستند.
- حمایت بیشتری از مؤسسه‌ها و سازمان‌ها صورت گیرد تا امکان گفتگو میان مدافعان حقوق بشر و اهداکنندگان کمک‌ها فراهم شود. این گفتگو را می‌توان از طریق شبکه‌های آنلاین ایجاد کرد؛ به این صورت افراد مهارت‌هایشان را در اختیار یکدیگر می‌گذارند، کارگاه‌های آموزشی تشکیل می‌دهند و به مکالمه با یکدیگر

می‌پردازند. باید بر گنجانده شدن گروه‌های به حاشیه رانده شده - مثل زنان، گروه‌های دگرباشان جنسی، و اقلیت‌های قومی - تأکید شود.

- فعالیت گروه‌های کوچکتر و مدافعان حقوق بشر را که به صورت فردی فعالند (از جمله هنرمندان) ترویج، و و با ایجاد تریبون برای گروه‌های به حاشیه رانده شده به منظور ابراز ایده‌ها و نگرانی‌های شان و با در دسترس قرار دادن مخاطبان بیشتر و همچنین مخاطبان بین‌المللی برای گروه‌های کوچک تر از به حاشیه رانده شدن آن‌ها جلوگیری شود.

- فهرستی از متخصصان تشکیل شود که در آن مهارت‌های این افراد و اطلاعات لازم برای تماس با آنها را ارائه شده باشد. از این طریق، می‌توان ضمن شناسایی توانایی‌های ایرانیان مدافع حقوق بشر، مشخص کرد که چه فرصت‌هایی را می‌توان برای افرادی بوجود آورد که از دانش لازم برخوردارند، اما احتمالاً از مهارت زبانی برخوردار نیستند، یا با ساز و کار کشور جدید محل سکونت خود بیگانه اند.

تأمین بودجه

- یک پایگاه داده‌ها برای اطلاعات روزآمد مربوط به اهداکنندگان کمک‌ها و فرصت‌های تأمین بودجه برای فعالیت در زمینه حقوق بشر ایرانیان ایجاد شده و و با دیگران به اشتراک گذاشته شود. این امر با بدین هدف صورت می‌گیرد که اطلاعات منابع مالی مربوط به ایران

شفاف تر شده و امکان دسترسی برابر به آن تامین شود.

ایمنی و امنیت

- تحقیقات لازم درباره امکان ایجاد یک مؤسسه جمع آوری اطلاعات صورت گیرد که می‌تواند اطلاعات لازم درباره اینکه کدام ابزار دیجیتالی امن هستند را فراهم کند، و سازمان یا منبعی قابل اعتماد برای آن دسته از مدافعان حقوق بشر باشد که به توصیه‌های فوری و ضروری برای حفاظت از خود و شبکه‌هایشان نیاز دارند.
- یک گروه "پزشکان امنیت دیجیتالی" تشکیل شود که افراد بتوانند ماهی یک بار به صورت انفرادی به آنان مراجعه کرده و هر یک توصیه‌های لازم و مناسب کار خود را دریافت کنند. این جلسات را می‌توان "معاینه‌های" امنیت دیجیتالی فرض کرد که طی آن به هر فرد توصیه‌های مناسب کارش داده می‌شود، و سلامت امنیت دیجیتالی مدافعان حقوق بشر بررسی می‌شود.
- روش‌های دقیقی را که می‌توان برای کمک به آندسته از مدافعان حقوق بشری استفاده کرد که با گروه‌های به حاشیه رانده شده در ایران کار می‌کنند، تحلیل و بررسی شود. هر گروه نیازهای امنیتی متفاوتی دارد و نیازمند پروتکل‌های مناسب و الگوهای خاص است که می‌تواند در صورت نیاز اتخاذ کند.
- سطوح مختلف نیازها و همچنین تعلیم دهندگان مناسب برای شرکت کردن و رهبری جلسات امنیت دیجیتالی تعیین و اطمینان حاصل شود که برنامه‌های آموزشی قابل

دسترس و انطباق پذیر باشند. این امر مستلزم سطوح بالای برنامه ریزی، سازماندهی و ارتباط با شرکت کنندگان و تعلیم دهندگان پیش از آغاز جلسات است.

توصیه به اهداکنندگان کمک و تأمین کنندگان منابع مالی

- بازخوردهای سازنده به پیش نویس های پژوهشی ناموفق ارائه شود.
- جلسات میزگرد با سازمان های مردم نهاد کوچک و بزرگ و همچنین مدافعان سرشناس حقوق بشر را سازماندهی و در آن مشارکت کنند. همچنین باید اطمینان حاصل کرد که آن دسته از مسائل حیاتی حقوق بشر که خارج از مسائل روز قرار می گیرند، نادیده گرفته نخواهند شد. این برنامه ها می تواند تأمین کنندگان منابع مالی، کنشگران و متخصصان حوزه های گوناگون را گردهم آورده و برای مدافعان حقوق بشر این امکان را فراهم کند تا نظرات خود را به نحوی بیان کنند که در غیر این صورت غیرممکن خواهد بود.
- برنامه های مربوط به برقراری ارتباطات شغلی را سازماندهی یا در آن شرکت کنند که طی آن امکان تبادل نظر میان مدافعان حقوق بشر و همچنین دریافت بازخوردهای سازنده ی اولیه از سوی اهداکنندگان کمک ها ایجاد می شود. بر مشاوره با متخصصان تأکید شود تا بر پروژه ها و گروه هایی که بودجه ای دریافت کرده اند تحت نظارت قرار گرفته و تأثیر این پروژه ها مورد ارزیابی قرار گیرد. این امر میزان تداخل تلاش ها و فعالیت ها و

همچنین امکان تخصیص بودجه به کارهای پرمخاطره و در عین حال بی فایده را کاهش خواهد داد.

- سیاست الزام اخذ گواهی سو پیشینه (وتینگ) برای اشخاصی که در زمینه کشورهای با خطر محسوس کار می کنند باید بازنگری شود.

دفاع از آزادی بیان و اطلاعات

آرتیکل ۱۹

Free Word Centre 60 Farringdon Road London EC1R 3GA

تلفن: +44 20 7324 2500 فاکس: +44 20 7490 0566

ایمیل: info@article19.org وبسایت: www.article19.org

تویتر: [@article19org](https://twitter.com/article19org) فیسبوک: facebook.com/article19org